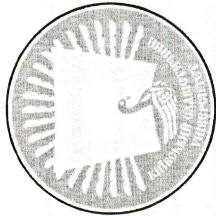

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СЛАВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАКАРПАТСЬКА ФІЛІЯ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ

СЛОВ'ЯНЬСКА КУЛЬТУРА ТА ПИСЕМНІСТЬ: МНІЩЕ ТА СУЧАСНІСТЬ

19-20 ТРАВНЯ

Ужгорода – 2011

УДК 82(=16)+81'23(=16)
ББК 63.2(4)я43
М – 34

*Рекомендовано до друку
Вченою Радою КСУ (протокол № 4 від 24.11.2011 р.).*

Рецензенти:
д.філол.н., проф. Зимомя М.І.,
к.філол.н., доц. Грабовська С.В.

Редакційна колегія:
Вітченко А.О., Гусев В.І., Коваленко О.В.,
Лук'янов В.О., Прискока О.В., Несух Л.М., Жовгані Р.Я.

М – 15 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Слов'янська культура та писемність: минуле та сучасність» / За ред. проф. Алексеева Ю.М. – Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2011. – 554 с.
ISBN 978-966-2668-20-9

У збірнику вміщено наукові студії учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Слов'янська культура та писемність: минуле та сучасність». Зазначені доповіді і виступи стосуються актуальних з наукової і практичної точок зору проблем слов'янського мовознавства, культурної спадщини слов'ян, феномену ментальності слов'ян, досліджень літературознавчої рецепції класичного й сучасного українського письменства, питань естетики та поетики української, російської та зарубіжної літератури, проблем історичної науки, актуальних питань економічного розвитку слов'янських держав.

Видання розраховане на науковців, викладачів вузів, аспірантів і студентів.

УДК 82(=16)+81'23(=16)
ББК 63.2(4)я43

*Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
молодих вчених та студентів, присвяченої дню слов'янської
культури та писемності.*

ISBN 978-966-2668-20-9
© Автори статей, 2011
© Видавництво ФОП Бреза А.Е.

ЗМІСТ

1. Олександр Астаф'єв УКРАЇНСЬКІ ДУМИ В ПОЛЬСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ (спостереження Євгена Рихлика)	9
2. Нено Неделчев ЗА ВЛИЯНИЕТО НА РУСКИ ЕЗИК ВЪРХУ БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕСЕЛНИЧЕСКИ ГОВОРИ В МОЛДОВА И УКРАИНА	20
3. Станіслав Конечні UNORSKI RUSINI V 18. STOROČI A BISKUP ANDREJ VAČINSKÝ	35
4. Анна Віросткова НЕКВАЛІФІКОВАНІСТЬ УЧИТЕЛІВ НАЦІОНАЛЬНИХ ШКІЛ В ПІВНІЧНО-СХІДНІЙ СЛОВАЧЧИНІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	46
5. Зореслава Захожай ОСВІТА ТА МОЛОДІЖНИЙ РУХ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ В МІЖВОЄННІЙ ПЕРІОД	55
6. Наталя Журавльова ДОБРОТА ЯК МЕНТАЛЬНА РИСА СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОЇ ВІВЧЛИВОСТІ	63
7. Ганна Суха ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ (ДО XX СТОЛІТТЯ)	71
8. Лалка Дечева GABROVO AND GABROVIANS IN THE MEMORIES AND TRAVEL ACCOUNTS OF RUSSIAN, POLISH AND CZECH TRA VELERS – XIX c.	78
9. Анатолій Щербина ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ БІЛОРУСІ	86
10. Дарина Троцан ТРАДИЦІЙНІ СВИТОГЛЯДНІ УЯВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПРО ДОРОГУ НА «ТОЙ СВІТ»	95
11. Сергій Болтівець МОВНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЦІЛОЖИТТЄВА СИМВОЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ПСИХІЧНОГО	103
12. Євген Гліва. ДУХОВНІСТЬ УКРАЇНЦІ НА ШЛЯХАХ ЗДОБУТТЯ ВЛАСНОЇ АВТЕНТИЧНОСТІ	115
13. Іван Данилюк МАРГАРЕТ МІД ЯК ФУНДАТОР НАУКОВОГО НАПРЯМУ «КУЛЬТУРА І ОСОБИСТІСТЬ»	118

40. Ангеліна Голуб
ЗАКАРПАТСКІ УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИСЬКА ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ У
СЛОВ'ЯНСЬКІЙ ОНОМАСТИЦІ284
41. Олександр Лось
МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ АГІТАЦІЙНИХ ПОВДОМЛЕНЬ ДИСКУРСУ
УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ291
42. Юлій Гойдаш
ŠTYLISTICKÉ MOŽNOSTI LITERÁRNOUMELECKÝCH ANTRONÓMŮ
V TVORBE UKRAJINSKÝCH A SLOVENSKÝCH AUTORŮ
POSTMODERNY296
43. Надія Бряник
СИСТЕМА ГОЛОСНИХ У ЧЕСЬКІЙ ТА СЛОВАЦЬКІЙ МОВАХ
(ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ)301
44. Олександр Галич
ОЛЕСЬ ГОНЧАР І ЗАХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ:
ЩОДЕННИКОВА РЕЦЕПЦІЯ306
45. Василь Пивоваров
ПРАВНИЧА ТЕМАТИКА У СЛОВ'ЯНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ312
46. Людмила Бородинна
ЛИРИКА Л. КУДРЯВСКОЙ: ТЕМА ПОЭТА И ПОЭЗИИ321
47. Руслана Жовтани
ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ КЛЕНА В ЕМІГРАЦІЇ330
48. Алла Гейдел
ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА АРХІМАДРИДА ОНУФРІЯ У КОНТЕКСТІ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 17-18 СТ.338
49. Оксана Панько
ОСНОВНІ МОТИВИ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ РОМАНА ЗАВАДОВИЧА
(1903-1985)345
50. Роман Костромичкин
РИТУАЛЬНО-МИФОЛОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ В РОМАНЕ
В. ПЕЛЕВИНА «ЧИСЛА»351
51. Ольга Новик
ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОГО СЮЖЕТУ В ОПОВІДАННІ
СВГЕНА ГРЕБІНКИ «МАЧЕХА И ПАННОЧКА»359
52. Василь Явтушенко
ФОЛЬКЛОРНИЙ СЮЖЕТ ЯК ЗАСІБ ВТІЛЕННЯ АВТОРСЬКОЇ
КОНЦЕПЦІЇ У П'ЄСАХ «БОНДАРІВНА» І. КАРПЕНКА-КАРОГО ТА
«ЛИМЕРІВНА» П. МИРНОГО366
53. Анна Міщенко
РЕЛІКТИ КУЛЬТУ ДЕРЕВА В УКРАЇНСЬКИХ КОЛЯДКАХ ТА
ЩЕДРІВКАХ373

54. Юрій Дьолог
ТЕМАТИКА НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЕЗІЙ ЮРІЯ КЛЕНА383
55. Ігор Шніпер
АВТНОМІСТСЬКИЙ РУХ 1918 – 1938 РОКІВ ЯК ОДИН З ЕТАПІВ
ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ СЛОВАЦЬКОГО НАРОДУ390
56. Марія Кашка
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ А. ДОБРЯНСЬКОГО У
СЕРЕДИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ396
57. Анатолій Ключкович
ПЛЮРАЛІЗАЦІЯ ІДЕОЛОГІЧНОГО СПЕКТРУ ТА РОЗВИТОК
БАГАТОПАРТІЙНОСТІ ЯК ЧИННИКИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ
СЛОВАЦЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В 1990-Х РР.402
58. Василь Гаратонич
ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА РОЗБУДОВИ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА КРІЗЬ ПРИЗМУ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ409
59. Ігор Ліхтей
НІМЕЦЬКИЙ ПРЕЛАТ ПЕТР ФОН АСПЕЛЬТ НА СЛУЖБІ В ЧЕСЬКОГО
КОРОЛЯ ВАЦЛАВА ІІ418
60. Любов Павлишин
РОЛЬ ВАЦЛАВА ГАВЕЛА У ВИЗНАЧЕННІ ТА ФОРМУВАННІ
ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕСЬКОЇ
РЕСПУБЛІКИ435
61. Діана Мокрянин
РОЛЬ КИРИЛА ТА МЕФОДІЯ В ПРОЦЕСІ ХРИСТИЯНІЗАЦІЇ
ВЕЛИКОМОРАВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ444
62. Андріана Алексик
ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС454
63. Наталія Внучкова, Сергій Рудак, Ольга Слущька
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА У СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ459
64. Галина Батьковець, Н.О. Заяць
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФІЛЮ
ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ469
65. Василь Морохович
ЕКСТРАПОЛЯЦІЙНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ
ПАРАМЕТРІВ РЕГІОНУ479
66. Габрієл Спаський
КРЕДИТНІ СПІЛКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ
ЗАКАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ483

ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ КЛЕНА В ЕМІГРАЦІЇ

Літературно-критична діяльність Освальда Бурггардта в еміграції – одна з досі маловивчених тем в українському літературознавстві. Ще Дмитро Чижевський 1949 року писав: «Методологічні думки Бурггардта в українській науковій літературі, здається, і не використані, і навіть не зрештовані добре [1, с. 252]. І якщо літературну критику О. Бурггардта, що з'явилася в Україні, було частково опрацьовано, то про німецькі праці маємо досить-таки фрагментарні уявлення. Причина цього криється не в останню чергу в про-лематичності доступу до цих текстів. Статті О. Бурггардта німецькою мовою з'являються після його виїзду до Німеччини, в період з 1931 до 1947 рр.

В еміграції О. Бурггардт опублікував цілу низку німецькомовних праць, серед них: «Біля витоків української філософії» (1935), «Історія виникнення одного вірша Вінценти Поля» (1937), «Чужі поети в українському вбранні» (1938, 1940), «Російська література еміграції» (1939), «Українська література еміграції» (1939), «Сучасна література Західної України (1939), «Спільні мотиви в Леоніда Андреева та Ніцше» (1941–1942). Окремі з них є варіантами та версіями статей, надрукованих в українських виданнях. Скажімо, німецькомовна рецензія на книжку Д. Чижевського «Філософія Г. С. Сковороди», що з'явилася у часописі «Slavische Rundschau» під назвою «Біля витоків української філософії» [4], дублює аналогічну рецензію у «Віснику» [5]. Перша частина розвідки «Чужі поети в українському вбранні» [6] перегукується з ранішою статтею киянського періоду – «Гайне в українських перекладах» [7], а друга частина цієї ж розвідки [8] є доповненим варіантом праці «Український переклад Вергарна» [9]. Автопозитори, повернення до улюблених тем – досить характерна риса літературно-критичної діяльності О. Бурггардта.

Проблеми, порушені в його студіях, стосуються переважно української, російської та польської літератур. Студія Бурггардта про творчість Леоніда Андреева є унікальним явищем в українському літературознавстві з огляду на методологію, застосовану в ній. Свого часу Д. Чижевський писав про наукові студії О. Бурггардта, що «всі вони мають свою методологічну цінність, подають спроби знайти нові шляхи рішення тих або інших питань, підходу до матеріалу. Так, праця про Андреева стежить за певними мотивами, що виступають в його різних творах, як «лейтмотиви» в музичній композиції» [1, с. 251]. Лейтмотивний аналіз у бурггардтівському виконанні органічно вплітається в контекст західноєвропейських і російських досліджень проблеми повторюваного мотиву.

Аналіз мотивів має гетерогенне походження. Поняття лейтмотиву як стійкого й повторюваного елемента музичної мови було введене Р. Вагнером [13, с. 100]. В «Історичній поетиці» О. Веселовський розглядає мотив як найпростіший, неподільний, повторюваний елемент сюжету. У німецькому літературознавстві першої половини ХХ ст. проблему лейтмотивів вивчали В. Дібелюс і Л. Шпітцер. Нарешті, у 1970-х роках мотивний аналіз як різновид постструктуралістського підходу до тексту розробив Б. Гаспаров.

Метою дисертаційного дослідження О. Бурггардта було «з'ясувати найважливіші лейтмотиви, з яких складається картина світу Леоніда Андреева» [2, с. 6] та які домінують у його творчості, за допомогою детального аналізу всього корпусу текстів письменника. Окрім художніх творів, літературознавць враховує біографічний матеріал, спістоларій, спогади сучасників. За О. Бурггардтом, мотив – ірраціональна, агресивна сила, здатна чинити тиск на психіку автора, деспотично заволодівати його творчістю й світоглядом, диктувати вибір лексики [2, с. 9]. У своїх численних варіаціях лейтмотив повторюється так часто, «немовби письменник хоче втовкмачити його читачеві» [2, с. 9]. Навіть, здавалося б, цілком нейтральні висловлювання Л. Андреева, скажімо, в репортажі «Волга і Кама», приховують у собі характерні для його творчості лейтмотиви.

На думку О. Бурггардта, лейтмотиви можна виявити лише «з відстані», розглянувши весь творчий доробок письменника, оскільки «в окремому творі основний мотив творчості часто з'являється лише як додатковий» [2, с. 6]. Тільки в цілісності можна зрозуміти функціональну роль мотивів. Дослідник виділяє кілька способів демонстрації мотиву в тексті. Найпростіший – підбір такого сюжету, який би повністю відповідав мотиву [2, с. 6]. Наприклад, в оповіданні Л. Андреева «Мовчання» мотив мовчання заповнює собою весь сюжет і не залишає місця для інших мотивів. Коли ж лейтмотиви не достатньо сильні, вони «вгамовуються в стилістичних деталях» [2, с. 9]. Тоді автор створює тропи, що ґрунтуються на лейтмотивах і є їхніми носіями. Окрім того, емоційний тон мотиву здатен впливати на синтаксис і ритм тексту. Усі мотиви взаємопов'язані (скажімо, мотив самотності не може бути «чистим», він завжди переплітається з близькими мотивами ночі, порожнечі, жаху), перетинаючись, «мотиви створюють один єдиний великий комплекс» [2, с. 10].

О. Бурггардт умовно виділяє лейтмотиви і їхні різновиди: самотності, мовчання (тиші, безгоміння), ночі (морозу, темряви), порожнечі (безодні, прірви, пустелі, глушини), жаху (страху, переляку, страхіття, привида, моторошного), космічного простору, перешкод (камери, ящика, катівні, клітки, муру, зачинених дверей, лабіринту), примусу (долі, закону, припису), покривала Майї (життя як сну, життя як театру, іншої

реальності, маски), двійника, вогню (пожежі, полум'я, жертви), безсилля рачіо.

На основі лейтмотивів вдається відтворити картину світу Л. Андрєєва: „всесвіт порожній, безлюдний і темний. Людина, відокремлена від інших живих істот безоднею. У цьому темному просторі панує повна тиша. З відчуття безмежної покинутості й самотності виникає страх і жах перед тим, що всесвіт заселений страхіттями та химерами. Те, що помічає око, – лише маски, під якими ховаються справжні речі. Від усвідомлення цього й від відчуття покинутості народжується велика туга за справжнім, за розкриттям таємниці, що ховається за зачиненими дверима“ [2, с.10]. Фактично через аналіз індивідуального стилю (стилю як симптому особистості) О. Бурггардт з'ясує світоглядні домінанти Леоніда Андрєєва, що так само є мотивними домінантами його творів. Дослідник максимально повно наводить приклади повторюваних мотивів із текстів Л. Андрєєва.

У цей час написано блискучі огляди української та російської літератур в еміграції [21; 22], сучасної літератури Західної України [23], у яких майстерно послідовно панорамність синхронного зрізу літературного процесу з характеристикою творчості окремих авторів. Російську літературу презентують О. Блок, В. Соловйов, Л. Андрєєв, С. Єсенін, Є. Замятін, Б. Пільняк, Д. Мережковський, І. Бунін, І. Шмєльов, Б. Зайцев, О. Ремізов, В. Сірін, Ф. Степун, С. Гребенщиків, Г. Газданов, І. Наживін, П. Краснов, І. Солоневич, В. Ходасевич, А. Ладінський. Літературу українського ексилу представлено іменами У. Самчука, Г. Журби, Р. Єндика, Ю. Липи, Л. Мосєндза, І. Вільде, Ю. Косача, Н. Королевич, Ю. Дєрагана, О. Стефановича, І. Наріжної, Б.-І. Антонича, С. Гординського, Б. Кравців, Н. Лівницької-Холодної, Олега Ольжича, О. Тєлги, Юрія Клена, Є. Маланюка.

У статті „Українська література еміграції“ О. Бурггардт згадує про діяльність київських неокласиків – замкненої групи, що „рухалася надійною дорогою поетичної традиції“, „плекала красу й чистоту мови та вклала її в спокійну, філігранну форму“ [21, с.456].

Мемуарна праця Юрія Клена „Стогади про неокласиків“ (Мюнхен, 1947), яка (теж чи не вперше) без стереотипів восьмимотомної „Історії української літератури“ знайомить читача з найменшими подробочими життя її автора та кола його товаришів (М. Зєров, М. Драй-Хмара, М. Рильський, М. Могиллянський, В. Петров та ін.), що є безперечно незамінним для творчості „Грона п'ятірного...“ в контексті літературного процесу.

Цікавими з цього приводу є фрагменти, в яких йдеться про створення групи „неокласиків“ та полеміку, що точилася навколо них на сторінках тодішньої періодики. О. Бурггардт докладно аналізує статтю Д. Лисового „П'ятеро з парнасу“, Надруковану в „Більшовику“ від 17 березня

1925 року, і реакцію на неї трьох відомих поетів тієї доби: М. Зєрова, М. Могиллянського, О. Филиповича. Інтерес дослідників та читачів викликають окремі штрихи зі спогадів, що розкривають риси особистої вдачі поетів (розум, дотепність, інтелігентність) та відтворюють особливості взаємин „неокласиків“ між собою.

Попри заборону, що навісила над іменем Гайне в німецькому суспільстві, О. Бурггардт зважується надрукувати 1938 року статтю про переклади Гайне українською мовою. Обійти цензуру вдалося завдяки винахідливості головного редактора часопису „Zeitschrift für slavische Philologie“ М. Фасмера, який придумав „полікоректну“ назву для статті – „Чужі поети в українському вбранні“ [6], що вдало маскувала ім'я нездоволеного автора [1, с.252]. Другу частину цієї статті було присвячено перекладам М. Терещенка з Е. Вергарна [8]. У цих працях О. Бурггардт розкривається як критик і теоретик перекладу. Він ґрунтовно аналізує українські переклади Г. Гайне 1850–1920 років, визначає найдаліші з них, описує складні випадки передачі при перекладі ангтез, хіазму, оксиморона, повторів, іронії. На прикладі текстів М. Терещенка показує порушення й помилки, яких найчастіше припускається перекладач, класифікує їх і від розгляду конкретних випадків перекладацької роботи переходить до широкіх теоретичних узагальнень проблем мистецтва перекладу. О. Бурггардт говорить про особливості метрики й строфіки української та німецької поезії, а також висвітлює залежність перекладацької практики від розвитку оригінальної літератури.

В українському перекладознавстві до ХХ століття існувала традиція, перейнята в росіян, за якою кожна строфа обов'язково повинна була мати однаковий віршовий розмір, „недозволеною була комбінація хорєя і дактиля або ямба і амфібрахія в одному й тому самому вірші або рядку (як це буває у німців)“ [6, с.265]. Це правило поширювалося й на оригінальну поезію, і на переклади. Відповідно, в українському літературному середовищі певний час не міг з'явитись адекватний переклад різноскладової, різноманітної в метриці й строфіці поезії Г. Гайне. Таким чином, О. Бурггардт ставить якість перекладу в пряму залежність від розвитку власних поетичних форм у літературі-реципенті. Першим, хто зламав перекладацьку традицію та зробив вдалу спробу точно передати віршовий розмір поезії Гайне, був В. Пачовський (О. Бурггардт наголошує на новаторстві символістів, які почали використовувати дольник у своїй творчості та в перекладах) [6, с.266]. Утім, найкращі зразки перекладів поезії Гайне, у яких було повністю враховано формальні особливості німецьких оригіналів, створила Леся Українка: в її перекладах „ми знаходимо досконалість форми й проникнення в сутність кожного німецького слова, що заміщується абсолютно рівноцінним українським“ [6, с.267].

Разом із тим, дослідник підкреслює, що хоч би яким був удалим переклад, він ніколи не може передати те саме враження, що й оригінал, вже навіть через те, що „перекладач звертається до читача, який належить до іншого культурного контексту, і тому має інший історичний досвід та ремінісценції“ [8, с.1]. Окрім того, текст-переклад суттєво враження, відмінне від того, що викликає оригінал, через розбіжності в звучанні та граматичній будові мов перекладу й оригіналу (з цієї причини при перекладі часто втрачається звуковий символізм). Тому робота перекладача неодмінно має базуватися на знанні порівняльної семасіології [8, с.5].

Ще один аспект літературної критики О. Бурггардта – компаративістика. Майже кожна його стаття містить „порівняльні штрихи“, принагідні зауваги з приводу подібностей у тематиці, композиції текстів тих чи тих письменників. Доволі часто матеріал для зіставлення О. Бурггардт черпає з російської літератури (це характерно для його критики еміграційного періоду). Наприклад, він пише, що Наталя Лівницька-Холодна простотою й досконалістю форми своїх віршів продовжує традицію Анни Ахматової, а Богдан-Ігор Антонич „вважає своєю багатого метафоричною мовою, в якій відчувається вплив російського поета Єсеніна“ [21, с.463]. До речі, саме за такі паралелі О. Бурггардта критикував Я. Рудницький: „Я рішуче відкинув прелегентове твердження про впливи Єсеніна і Блока на поезію Антонича, підкреслив його оригінальність і тяготіння радше до західноєвропейської (а то й американської) поезії, ніж до модерної російської“ [27, с.3].

У найбільшій своїй праці компаративістичного характеру – „Спільні мотиви в Леоніда Андреева і Ніцше“ (1941–1942) О. Бурггардт з'ясує вплив поезії Ніцше на творчість Андреева: „Ми постійно знаходимо лейтмотиви російського письменника в Ніцше; стосовно одних можна говорити, що вони без сумніву запозичені, щодо інших цього напевно встановити неможливо, оскільки може йтися тільки про близькість ідей чи символів“ [12, с.1].

Текстовий аналіз виявляє в Ніцше й Андреева однакові мотиви самотності, порожнечі, мовчання. Від Ніцше Андреев переймає мотив лабіринту, в якому закорінена ідея про вічне повернення [12, с.4], мотиви змії, вогню, моря й наллудини. Проте Андреев не просто переймає той чи той лейтмотив: „ідеї Ніцше знають перетворення після того, як проходять через призму суб'єктивного сприйняття Андреева“ [12, с.18], „ніцшеанський мотив тому знаходить у нього відгук, що є йому близьким і напшовується на аналогічний співзвучний мотив. Співзвуччя обох мотивів створює наймовірнішу сили лейтмотив“ [12, с.16]. Послуговуючись музичною термінологією, О. Бурггардт, фактично, говорить про зустрічну течію як необхідну умову рецепції.

Грунтовну працю Освальд Бурггардт присвятив творчості Лесі Українки і Гайнріха Гайне. Це, мабуть, одне з найкращих компаративних досліджень в українському літературознавстві. Сучасні літературознавці лише принагідно, обмежуючись кількома реченнями, характеризують культурний вимір української поезії і німецького романтика.

Досконалими за Бурггардтом є переклади поезій Лесею Українкою, де дотримано усіх канонів художнього перекладу. Слід зазначити, що це твердження перетворюється з думками сьогоденніших літературознавців, для яких у перекладах української поезії дотримана і форма, і максимально переданий зміст, збережена головна ідея, мелодійність поезії [111, с.25] „відчуваються обриси справжнього Гайне“ [85, с.185].

Лейтмотивний аналіз, теорія перекладу, компаративістика, літературний процес – далеко не повний перелік питань, висвітлених О. Бурггардтом у літературно-критичних працях еміграційного періоду. Науковий доробок О. Бурггардта не обмежується представленими тут студіями. Потребують подальших пошуків і дослідження інші його німецькомовні праці, зокрема „Шекспір у слов'янських народів“ – про посередництво французьких і німецьких перекладів у засвоєнні творчості Шекспіра слов'янськими літературами [10, с.419], розвідка „Великий український письменник, Кобзар Тарас Шевченко“, яка могла б стати вагомим аргументом у дискусії про рецепцію й оцінку творчості Тараса Шевченка кийськими неокласиками.

Література

1. Чижевський Д. Юрій Клен, вчений та людина: (Із спогадів. Написано 1949) // Чижевський Д. Філософські твори: У 4 т.– К.: Смолоскип, 2005.– Т. 2.– С. 244–253.
2. Burghardt O. Die Leitmotive bei Leonid Andrejev: Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der Philosophischen und Naturwissenschaftlichen Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität zu Münster (Westf.).– Münster, 1941.– 201+4 S.
3. Lindekugel J. Vielfalt der Dichtarten im Werk von Oswald Burghardt (Jurij Klen).– Kassel: Kassel university press, 2003.– 545 S.– <http://www.uni-kassel.de/upress/publi/abstract.php?978-3-89958-017-4>
4. Burghardt O. An den Quellen der ukrainischen Philosophie. Čyžev's'kyj D.: Filosofofija G. S. Skovorody.– Warszawa, 1934.– 224 s. // Slavische Rundschau.– 1935.– VII.– № 5.– S. 332–335.
5. Бурггардт О. Рец. на: Чижевський Д. Філософія Г. С. Сквороди.– Варшава, 1934.– 224 с. // Вісник.– 1935.– № 3.– С. 236–237.
6. Burghardt O. Fremde Dichter in ukrainischem Gewande. I // Zeitschrift für slavische Philologie.– 1938.– № 15.– S. 260–302.

7. Бургардт О. Гайне в українських перекладах // Гайне Г. Вибрані твори. – Х.; К.: ДВУ, 1930. – Т. 2. – С. 5–47.
8. Burghardt O. Fremde Dichter in ukrainischem Gewande. II // Zeitschrift für slavische Philologie. – 1940. – № 17. – S. 1–31.
9. Бургардт О. Український переклад Вергарна // Критика. – 1928. – № 5. – С. 82–100.
10. Міяковський В. Недруковане й забуте: Громадські рухи дев'ятнадцятого сторіччя, новітня українська література. – Нью-Йорк: Українська вільна академія наук у США, 1984. – Т. 1. – 509 с.
11. Burghardt O. Gemeinsame Motive bei Leonid Andrejev und Nietzsche: Teil I // Zeitschrift für slavische Philologie. – 1941. – № 17. – S. 353–372.
12. Burghardt O. Gemeinsame Motive bei Leonid Andrejev und Nietzsche: Teil 2 // Zeitschrift für slavische Philologie. – 1942. – № 18. – S. 1–18.
13. Руднев В. Структурна poetика и мотивний анализ // Даугава. – 1990. – № 1. – С. 99–101.
14. Махов А. Шпитцер Лео // Западное литературоведение XX века: Энциклопедия / Гл. науч. ред. Цурганова Е. – М.: Интрада, 2004. – С. 465–466.
15. Лозинская Е. Стилистическая критика // Западное литературоведение XX века: Энциклопедия / Гл. науч. ред. Цурганова Е. – М.: Интрада, 2004. – С. 383–385.
16. Шпитцер Л. Словесное искусство и наука о языке // Проблемы литературной формы / Сб. статей О. Вальцеля, В. Дибелиуса, К. Фосслера, Л. Шпитцера; под ред. В. Жирмунского. – Л.: Academia, 1928. – С. 191–223.
17. Spitzer L. Stilstudien. – München: Hueber, 1961. – Т. 2.: Stiltsprachen. – 592 S.
18. Щеглов Ю. Черты поэтического мира Ахматовой // Жолковский А., Щеглов Ю. Работы по поэтике выразительности: Инварианты – тема – приемы – текст. – М.: Прогресс, 1996. – С. 261–289.
19. Чуковский К. Ахматова и Маяковский // Вопросы литературы. – 1988. – № 1. – С. 177–205.
20. Burghardt O. Die Entstehungsgeschichte eines Gedichtes von Wincenty Pol // Zeitschrift für slavische Philologie. – 1937. – № 14. – S. 322–325.
21. Burghardt O. Ukrainische Dichtung im Exil // Die Gegenwartsdichtung der europäischen Völker / Herausg. von Kurt Wais. – Berlin: Junker und Duhnhaupt Verlag, 1939. – S. 455–464.
22. Burghardt O. Russische Dichtung im Exil // Die Gegenwartsdichtung der europäischen Völker / Herausg. von Kurt Wais. – Berlin: Junker und Duhnhaupt Verlag, 1939. – S. 465–480.
23. Burghardt O. Die Gegenwartsliteratur der Westukraine // Ukrainische Literatur im Dienste ihrer Nation. [Серия]: Ukraine von gestern und heute. – Bern: R. Sutter & Cie, [1938]. – S. 56–82.

24. Гордій Явір. Прогнози Шпенглера: (Допись з Німеччини) // Вістник. – 1936. – № 6. – С. 424–429.
25. Гордій Явір. З німецьких вражінь: (Репортаж з Німеччини) // Вістник. – 1933. – № 11. – С. 813–817.
26. Сварник Г. Наймолодший з „п'ятирічного грона“ – Освальд Бургардт (Юрій Клен): Листи до Дмитра Донцова // Українські проблеми. – 1999. – № 1–2 (18–19). – С. 177–219.
27. Рудницький Я. Із спогадів про Юрія Клена // Новий шлях. – 1957. – № 100. – С. 3.